

VELDWIJK

Terug naar de basis

De kans is groot dat bij het verschijnen van deze column is besloten tot een parlementair onderzoek/enquête naar het falen van de overheidsautomatisering. De kop van Jut is de Belastingdienst en mijn vorige column was daarom gewijd aan een analyse van de problemen in Apeldoorn. In deze column wil ik kijken naar de basis van de gegevens-huishouding van Nederland, het stelsel van basisregistraties. Sinds lang is er het streven om de belangrijkste soorten gegevens van de overheidshuishouding centraal te registreren in een aantal basisregistraties. Het gaat daarbij om gegevens over personen, bedrijven, adressen, gebouwen, kadastrale objecten, de ruimtelijke ordening, rijbewijzen en inkomens. Het is de administratie van inkomens die nu in de *spotlights* staat, maar het echte drama is het geheel van basisadministraties. Eigenlijk is het eenvoudig: alleen basisadministraties die van nature vallen binnen één organisatie komen van de grond – alle andere falen. We kennen één nationale registratie van rijbewijzen, want er is een Rijksdienst voor het Wegverkeer (RDW) die daaraan zijn bestaansrecht ontleent. Om dezelfde reden is er een nationaal kadaster beheerd door Het Kadaster. Andere administraties komen niet van de grond.

Ho ho, hoor ik u al zeggen: er is wel degelijk nog een werkende basisadministratie, het GBA waarin alle Nederlanders worden geregistreerd. Mijn antwoord is dat ook het GBA na 15 jaar nog beperkt van de grond is gekomen en dat het aantal van 300 buitengemeentelijke afnemers de kostbare en beperkte functionaliteit verhuult. Medio jaren negentig waren de bouwkosten zo uit de hand gelopen dat het enquête-woord al regelmatig viel. Toen kwam de GBA in productie en werd het stil: eind goed, al goed. Maar de bestaande GBA is vooral een instrument van en voor gemeenten en veel minder voor gebruikers van persoonsgegevens buiten het gemeentelijke domein. GBA gegevens zijn vaak alleen met vertraging beschikbaar of helemaal niet. Overheidsorganen zoals sociale diensten zetten hun eigen persoons(adressen) administraties op, dus als een vliegtuig neerstort op een flat of een vuurwerkfabriek explodeert dan blijkt de datavervuiling enorm. En het is helemaal te hopen dat er nooit een grote gemeentegrens-overschrijdende ramp plaatsvindt. Er wordt al jaren gewerkt aan de omvorming van de GBA tot een echte online benaderbare registratie, maar zonder veel succes. De klap op de vuurpijl – *excusez le mot* – vond kort geleden plaats toen de vernieuwing van de GBA strandde op performance problemen en de verantwoordelijke staatssecretaris Bijleveld het project wijselijk bevroor.

En de andere basisregistraties? Welnu, aan sommige wordt al jaren zonder zichtbaar resultaat gewerkt. Het probleem

daarbij is steeds dat er niet zoiets bestaat als een duidelijke eigenaar van de gegevens. Soms is het nog erger en bestaat er niet eens een voor iedereen bruikbare definitie van de gegevens. Neem bijvoorbeeld het voorziene Basis Bedrijven Register (BBR), een langlopend fantoomproject. Wat is een bedrijf? Nou dat hangt ervan af. Vaak is het een rechtspersoon, soms een verzameling rechtspersonen, soms een natuurlijk persoon met een eenmanszaak, soms een bedrijfsvestiging of een afdeling, enzovoorts. En anders dan mensen fuseren en splitsen bedrijven aan de lopende band, wat grote problemen oplevert bij het volgen van bedrijven in de tijd. Vele instanties hebben belang bij een registratie van bedrijven, maar als het begrip 'bedrijf' niet steeds hetzelfde is, dan is het opzetten van een basisregistratie bedrijven moeilijk. Als dan de definitie van wat een bedrijf is bij één instantie – KvK's, Belastingdienst – wordt belegd, dan heeft de rest van de BV Nederland een probleem.

Het probleem van de basisadministraties is in de kern dat overheidsorganen niet zomaar hun gegevenshuishouding toevertrouwen aan andere overheidsorganen en dat ze daar vaak goede redenen voor hebben. Wat is precies een gebouw? En als we het daar over eens zijn, wat registreren we dan precies van gebouwen? Wat gaan we precies registreren van de ruimtelijke ordening en wie houdt wat bij? O ja, met die adressen komt het vast wel goed. We hebben immers al een goede postcoderegistratie – met dank aan Tante Pos. Het gaat natuurlijk wel jaren duren voor de GBA, de BBR en de Basisadministratie Gebouwen (BAG) gebruik maken van die adressen.

Het vervelende van dit alles is dat de realisatie van een goed stelsel van basisadministraties geen ambtelijke hobby is maar een noodzaak voor het functioneren van een moderne staat. Die basisadministraties zullen er dus moeten komen, maar het gaat alleen werken als er registratiemonopolies komen bij nieuwe organisaties die slechts als doel hebben om de registraties op te zetten, bij te houden en afnemers te bedienen. Vermoedelijk is dat een paar ambtelijke bruggen te ver. Wrang bij dit alles is dat de Polisadministratie die nu in het nieuws is wel degelijk duidelijk bij één overheidsorganisatie thuishoort: de Belastingdienst. De BD heeft de komende jaren echter erg veel aan haar hoofd, terwijl eerder al was besloten om deze basisregistratie bij het UWV onder te brengen. Nee, het komt voorlopig niet goed met de BV Nederland.

René Veldwijk

Dr. R.J. Veldwijk (rene.veldwijk@faapartners.com) is partner bij FAA Partners, een onderdeel van de Ockham Groep.